

D • N
17/7 1949

Svensk kyrksamhet

Diakonistyrelsen publicerade i våras en Gallupundersökning om religiösa och kyrkliga frågor. Av dennas avsnitt om kyrksamheten framgår att var femte person förklarade sig ha varit i kyrkan "under de sista fjorton dagarna". Sju procent uppger sig gå i kyrkan varje eller nästan varje söndag. Inte mindre än 46 procent säger sig ha bevistat gudstjänst någon gång under ett halvår. Förutom dessa allmänna uppgifter, som samtliga gäller den vuxna befolkningen, konstateras en rad mera speciella tendenser — skillnader mellan städer och landsbygd, män och kvinnor, olika delar av landet.

Dagens Nyheter har i ett antal undersökningar tagit upp frågan om kyrksamheten från en annan utgångspunkt. Vid besök i över ett hundratal kyrkor i skilda delar av landet har antalet åhörare av högmässogudstjänst räknats. Flertalet uppgifter gäller söndagen den 19 juni (jfr vidstående tabell), men spridda besök på andra söndagar i samma månad har givit överensstämmande resultat. I det hela omfattar undersökningen församlingar med mer än en sjundedel av Sveriges befolkning; omkring hälften av kyrkorna har varit landsbygdskyrkor, fördelade på skilda områden i Norrland, Svealand och Götaland. Någon anledning att tvivla på utredningens representativa karaktär lär inte finnas. Det bör emellertid betonas att aftonsånger inte beaktats — vilket skett i Diakonistyrelsens undersökning — och att en del kyrkliga högtidsdagar, främst juldagen med julottan, säkerligen företer en långt högre publikfrekvens. Radiogudstjänster faller naturligtvis utom undersökningen, likaså de frikyrkliga gudstjänsterna; de faller också utanför Diakonistyrelsens här åberopade uppgifter.

Vad som framkommit tyder på att folk säger sig gå i kyrkan vida oftare än de verkligen gör det. Endast 1,7 procent av landets invånare kan antas ha besökt högmässa söndagen den 19 juni. Detta resultat visar avsevärt lägre kyrksamhet än en efter annan metod lagd undersökning av Dagens Nyheter år 1927 — då beräknades kyrksamheten till 5,3 procent. Om resultatet är karaktäristiskt, skulle ungefär var sextionde svensk bevisata högmässa varje söndag. Även om aftonsångerna, i den mån de förekommer, beräknas ha hälften av högmässans publik, vilket lär vara högt räknat, och endast personer över kon-

firmationsåldern medräknas, blir antalet kyrkobesökande varje söndag blott 3—4 procent av den vuxna befolkningen. De vid förfrågan framkomna uppgifterna att 20 procent skulle delta i gudstjänst ungefär var fjortonde dag och att 7 procent skulle gå i kyrkan praktiskt taget varje söndag ter sig därför ytterst osannolika. Starka skäl talar för antagandet att en inte ringa del av befolkningen i sina svar på Gallupfrågor överdriver sina religiösa och kyrkliga intressen. Att en dylik namnkristendom är utbredd bestyrkes också av en rad andra av Diakonistyrelsen framdragna förhållanden — främst motsättningen mellan den principiellt positiva inställningen till kristendomen och underlåtenheten att i handling ådagalägga något religiöst intresse.

I vissa andra hänseenden bestyrker Dagens Nyheter utredning förut framlagda uppgifter. Det mest omedelbart slående intrycket av låg kyrksamhet får man i landsbygdens kyrkor. I en mängd fall understiger här antalet besökare tjugio personer; vid flera tillfällen hålles predikan inför tre eller fyra lyssnare. I realiteten är likväl kyrksamheten avsevärt större på landsbygden än i städerna. En beräkning ger vid handen att den 19 juni 0,9 procent av stadsbefolkningen bevistade högmässan mot 2,3 procent av lantbefolkningen. Antalet män och kvinnor har inte genomgående fastställts, men rapporterna går ut på att majoriteten av besökarna — ofta det överväldigande flertalet — var kvinnor, företrädesvis äldre kvinnor.

Med den låga kyrksamheten följer att mera tillfälliga omständigheter har en utomordentlig betydelse för publikfrekvensen. En konfirmation, ett besök av en kyrklig kurs eller någon annan organiserad grupp kan helt förändra situationen. Betydelsen av att en populär prästman uppträder är likaledes uppenbar. Antalet besökare i Storkyrkan i Stockholm motsvarade nära 13 procent av församlingens invånarantal — säkerligen kom ett stort antal besökare från annat håll —, medan i många andra Stockholmsförsamlingar besöksfrekvensen var 1—3 promille; anledningen var tydligen att en känd prästman höll predikan.

I en följande artikel skall de svenska predikningarna diskuteras på grundval av stenografiska uppteckningar av predikningar i olika delar av landet.